

Nedžad Smailagić, MA
Univerzitet u Poitiersu/University of Poitiers
Pravni fakultet/Faculty of Law
Institut krivičnih nauka/Institute of Criminal Science

UDK 343.1 (049.3)

ENCIKLOPEDIJA KRIMINOLOGIJE I KRIVIČNOG PRAVOSUĐA¹

ENCYCLOPEDIA OF CRIMINOLOGY AND CRIMINAL JUSTICE²

Sažetak

*Tekst je prikaz **Enciklopedije kriminologije i krivičnog pravosuđa** urednika G. Bruinsme i D. Weisburda (izd. Springer, Heidelberg, 2014).*

Summary

*The text is a review of **Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice**, edited by G. Bruinsma and D. Weisburd, published by Springer, Heidelberg, 2014.*

Objavljivanje općih referentnih djela u krivičnim naukama nije česta pojava kako kod nas tako i na strani. Pored toga što je uvijek riječ o složenom i veoma skupom poduhvatu, enciklopedijska sistematizacija kriminološke misli i drugih nauka koje se bave kriminalitetom (krivične nauke) predstavlja veliki izazov. U tom smislu *Enciklopedija kriminologije i krivičnog pravosuđa* (*Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*), čiji su glavni urednici prof. Gerben Bruinsma (Slobodni univerzitet u Amsterdamu) i prof. David Weisburd (Hebrejski univerzitet u Jerusalemu i Univerzitet George Mason) zaslužuje posebnu pažnju.

Enciklopedija, obima 10 tomova i ukupno preko 5600 stranica, rezultat je dugogodišnjeg rada preko 180 autora. Enciklopedijski unosi, njih ukupno 579, svrstani su abecednim redom koji sadržajno prate osnovne krivične

¹ Prikaz **Enciklopedije kriminologije i krivičnog pravosuđa** urednika G. Bruinsme i D. Weisburda (izd. Springer, Heidelberg, 2014).

² A review of **Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice**, edited by G. Bruinsma and D. Weisburd, published by Springer, Heidelberg, 2014.

nauke odnosno nauke koje za predmet svog izučavanja ima kriminalitet kao negativnu društvenu pojavu. Pored tradicionalnih disciplina (kriminologija, kriminalna politika, nauka krivičnog i krivičnog procesnog prava, penologija, kriminalistika i pravna medicina), u enciklopediju su uvrštene brojne natuknice iz forenzike, opće i pravne psihologije. Enciklopedija, kako urednici ističu u „Predgovoru“ (str. VI), u najširem naučnom smislu prilazi problemu kriminaliteta s ciljem njegovog sveobuhvatnog objašnjenja. Tako natuknice koje su uključene u konačnu verziju enciklopedije tematski obuhvataju sljedeće oblasti: krivične sankcije i različite aspekte njihovog izvršenja (*Corrections and Criminal Justice Supervision in the Community*), pravosuđe i postupak (*Courts, Sentencing and the Judicial System*), agencije za provođenje zakona (*Police and Law Enforcement*), opća pitanja kriminaliteta, počinioce i žrtve (*Crimes, Criminals, and Victims*), etiologiju odnosno objašnjenja uzroka kažnjivih ponašanja (*Explanation of Criminal Behavior*), historiju kriminologije kao naučne discipline (*History of Criminology*), metode i obradu podataka o krivičnim naukama (*Data, Methods, and Statistics*), društvenu intervenciju i prevenciju (*Social Intervention and Prevention*), forenziku i istraživačku psihologiju (*Forensic and Forensic Science Investigative Psychology*) i psihologiju prava (*Psychology of Law*). Svaki unos u enciklopediji je metodološki jasno sistematizovan i pruža, pored osnovnog, pojmovno-konceptualnog te historijskog okvira, detaljne elaboracije o trenutnim tokovima i raspravama u teoriji o konkretnom pitanju. Također, u okviru svakog unosa elaboriraju se potencijalne teme i pitanja budućih istraživanja kao i opširan popis korištene i preporučene literature za daljnje čitanje. U enciklopediji se pružaju detaljna objašnjenja o općim institutima pojedinih krivičnih nauka, kao što su saučesništvo ili krivična odgovornost pravnih lica (krivično materijalno pravo), pritvor i alternativne mjere za osiguranje osumnjičenog/optuženog tokom krivičnog postupka (krivično procesno pravo), različite kriminološke teorije (fenomenologija) i sl., do posebnih i specifičnih pojmova, kao što su ekoterorizam, situacijska prevencija kriminaliteta, različite kriminalističke tehnike i sl. U tom kontekstu, ova enciklopedija pruža odgovarajući uvid u tradicionalna ali i savremena kretanja u naučnom diskursu i praksi odgovarajućih pitanja. Na kraju desetog toma (str. 5599–5614) nalazi se abecedni popis svih unosa, što olakšava njenu upotrebu.

Važnost objedinjenja savremenih dostignuća u krivičnim naukama je velika u vrijeme koje koincidira povećanjem stope kriminaliteta. Pored toga, ne treba izostaviti iz vida i to da je kriminologija, kao opća i samostalna disciplina koja se bavi kažnjivim ponašanjima kao negativnom društvenom pojavom, relativno mlada nauka (prva sistematizacija datira s kraja XIX stoljeća;

R. Garofalo, *Kriminologija*, iz 1884. g.) čiji je predmet u savremenim uvjetima dosta široko postavljen i koji prevazilazi svoju etiološku i fenomenološku komponentu. Tome u posljednje vrijeme svjedoči i izdvajanje pojedinih segmenata kriminologije u zasebne naučne discipline, kao što je slučaj sa viktimologijom čiji predmet proučavanja čine žrtve kažnjivih ponašanja. Također, sposobnost svođenja određenih složenih vrsta kriminaliteta (kao što su transnacionalni, organizirani ili visokotehnološki) u granice podnošljivosti pretpostavlja odgovarajuće kompetencije stručnjaka različitih profila (kriminalisti, pravnici i dr.) koji se bave njegovim otkrivanjem i procesuiranjem.

Tome svakako treba pridodati i tendenciju internacionalizacije krivičnog prava, odnosno pojave koju karakterišu utjecaji različitih faktora na oblikovanje nacionalnih krivičnopravnih normi i shvatanja u okviru nauke krivičnog prava određene zemlje.³ Takve tendencije bilježe se ne samo na univerzalnom nivou, a što se ogleda u razvoju međunarodnog i transnacionalnog krivičnog prava, već i na regionalnom nivou. Taj proces na evropskom kontinentu je dvoslojan. S jedne strane, riječ je o krivičnom pravu Vijeća Evrope zasnovanom na promociji i zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda kao i različitih mehanizmima pružanja međunarodne krivičnopravne pomoći (kao regionalno međunarodno krivično pravo). S druge strane, u pitanju je pružanje krivičnopravne zaštite u određenim sferama u okviru Evropske unije, posebno nakon stupanja na snagu Lisabonskog sporazuma 2009. g., čime je stvoren supranacionalni krivičnopravni okvir. Time krivično pravo, a neminovno i ostale krivične nauke, nadilazi nacionalne okvire otvarajući mogućnost međusobnih utjecaja u profiliranju budućih međunarodnih i nacionalnih inicijativa za stavljanje kriminaliteta u granice podnošljivosti.

Na osnovu prethodno iznesenog nameće se jasan zaključak da ova enciklopedija – koju treba svrstati u grupu specijalnih (posebnih) enciklopedija zbog toga što obrađuje posebno područje ljudskog interesovanja i djelovanja (kriminologiju i druge krivične nauke) – predstavlja veoma značajno i vrijedno dostignuće, postajući time nezaobilaznom referencom za sva kasnija istraživanja u krivičnim naukama. Kao takva, predstavlja potreban izvor saznanja studentima svih nivoa univerzitetskog studija, istraživačima ali i praktičarima.

³ Delmas-Marty, M. (2001) „Les processus d'internationalisation du droit pénal (criminalité économique et atteintes à la dignité de la personne): Le cas de l'Iran“, *Archives de politique criminelle* n° 23(1), od str. 123.